

grafiske undersøgelser.

Niels Nielsen

Alexander Fenton: The Northern Isles: Orkney and Shetland. John Donald Publishers Ltd. Edinburgh 1978, 720 s., 25 cm, £15.00.

Bogen er med sine over 700 sider en yderst detaljeret indføring i de varianter af nordatlantiske udnyttelsessystemer, som vi finder på Orkney og Shetland. Den er interessant på grund af sine meget konsekvente forsøg på at vise paralleller til lignende udnyttelsessystemer i fx Scotland, Norge, Færøerne og Island. Sammenligningerne er baseret på lingvistiske studier og bruges bl.a. til at vurdere, i hvilken grad livsmønstret på øerne er af nordisk keltisk eller piktisk oprindelse.

De enkelte emner i relation til produktionen er behandlet i særskilte kapitler, 71 ialt. Man når på den måde vidt omkring, dog på bekostning af et samlet overblik over den komplementaritet i den materielle produktion og de økologiske finesser, der netop kan være uhyre interessante i et marginalt udnyttelsessystem.

Den emnemæssige opbygning gør i midlertid bogen anvendelig som opslagsværk i en lang række centrale emner omkring fiskeri, husdyr, afgrøder, redskaber og boliger for blot at nævne indholdet i nogle af kapitlerne. Den historiske side af sagen er omhyggeligt dækket, men til tider savner man en klar angivelse af, hvad der er recente fænomener, og hvad der hører tidligere tider til.

Anette Reenberg

F.H.A. Aalen: Man and the Landscape in Ireland. Academic Press, London, New York, San Francisco 1978. 343 s., 15x23 cm, £ 9.60.

Det er ikke uden grund, at den historiske geografi har fundet en

fast grobund i Irland og her skabt en forskningstradition med fortrinlige videnskabelige resultater som følge. Det i forhold til Europa periferet beliggende øsamfund, der undgik den romerske besættelse, hvor feudalsamfundet aldrig rigtigt kom til udfoldelse, og som ikke fik del i de kulturelle virkninger af reformationen og oplysningstiden, gennemløb en udvikling, der blev væsensforskellig fra nabolandet mod øst. Nok var der en kulturel indsvigning fra den store nabo, men den kom til Irland i en noget filtreret form, og det menneskeskabte aktivitetsmønster fik et væsentligt præg af det oceaniske klima.

Aalen har på dette grundlag skabt en kronologisk opbygget bog, hvis kapiteloverskrifter er Stenalder, Broncealder, Jernalder, Middelalder, Plantation-perioden, Postplantation-tiden for i kapitel 8 at nå frem til nutiden. I dette samles de historiske tråde under behandlingen af jordbesiddelsesmønstret, arealbenyttelsen, den rurale bebyggelse inkl. bygningsarkitekturen for at slutte med byudviklingen.

Det er noget helt karakteristisk for Aalens arbejde, at det ikke indeholder en eneste tabel eller et diagram, og at den nyeste periode med industrialiseringen og skabelsen af transportsystemet nøjes med 10 sider under Postplantation-tiden, hvorimod den er velillustreret med kort og fotografier, ligesom en omfattende litteraturliste viser et omhyggeligt forstudium.

Viggo Hansen

David Turnock: Eastern Europe. Studies in Industrial Geography. Dawson & Sons Ltd., Folkestone, Kent 1978. 273 s., 14x22 cm, £ 9.50.

Det er længe siden, og derfor kærkomment, at der nu foreligger en samlet oversigt over den industri-

elle, økonomiske vækst i Østeuropa, der her defineres som medlemmerne af Comecon plus Albanien og Jugoslavien. Det har åbenbart ikke været let at tilvejebringe et sammenligningsgrundlag mellem disse lande på alle punkter, men forsøget er prisværdigt som et middel til at vise, hvor divergerende resultater det kommunistiske styre har nået inden for erhvervsudviklingen og den sociale standard, delvis naturligvis hængende sammen med forskelle i omfanget af ødelæggelserne under 2. verdenskrig, men også i forbindelse med den forskellige kollektiviseringsgrad. Det skinner også i nogen grad igennem, at venskabsforbindelserne med det store Sovjetunionen, såvel de politiske som de heraf afledte handelsforbindelser, har givet sig noget forskelligt udslag, bl.a. i kommunikationsnettet for transport og energiforsyning med stærkt varierende konsekvenser for det enkelte lands forsyningsituation og produktionsforhold. Men det er også klart, at selv om der kan være divergenser af politisk art mellem de enkelte lande, så har antagelsen af det samme politiske og økonomiske system, omend ikke overalt gennemført til bunds, dog skabt et større samarbejde mellem Comeconlandene. Hertil har også en industriel specialisering medvirket. Et helt kapitel for sig i udviklingen er naturligvis den stærkt stigende urbanisering, en voksende velstandsspredning og en regionalpolitik, der har til hensigt at skabe større økonomisk og social lighed.

Viggo Hansen

John C. Dewdney: A geography of the Soviet Union. 3rd edition. Pergamon Press, Oxford m.fl.st. 1979. 175 s., 17x25 cm, \$ 9.50.

En behandling af Sovjetunionens geografi i dette omfang kan naturligvis langfra blive udtømmende. Men hvis man er tilfreds med et

velskrevet katalog over det vældige landområdes fysiske, økonomiske og befolkningsmæssige ressourcer, så er bogen velegnet til at skaffe læseren en hurtig åjourføring af ens viden herom. Til gengæld må man stille sig tilfreds med, at der ikke bliver plads til at dykke ned bag de mange tal, der dels optræder som 29 tabeller eller er omsat til et stort antal figurer. Beklageligvis er skalaen til fig. 39, der viser befolkningsændringerne i nyere tid, så fejlagtig, at dette burde have været opdaget.

Viggo Hansen

Helmut Blume: U.S.A. Eine geographische Landeskunde. II: Die Region der USA.

Wissenschaftliche Länderkunden, Band 9/II. Darmstadt 179, 499 s. + billedtavler, 14x21 cm.

Regionsinddelingen af USA er blevet til ved en faktoranalyse og en elektronisk databehandlingsmetode, der må have været både arbejds- og tidskrævende. Til analysen er benyttet 13 variabelsæt og 90 variable hentet fra erhvervsforhold, befolknings- og bygningsforhold samt fra kulturformer. Resultatet heraf har været fremkomsten af 18 regioner, hvoraf dog de fire dækker de ydre områder som Alaska og Hawai etc. De øvrige regioner, der er kommet ud af computeren, omfatter dels regioner af fladeagtig udbredelse og sammenhængende areal og enten et selvstændigt kultur-geografisk præg eller det modsatte. Derudover er der et sæt regioner med "lidet sammenhængende" areal som fx hvedebæltet og The Great Plains/Cordillererne og endelig et sæt usammenhængende byregioner. Det sidste er en helt ny dannelse inden for den teoretiske regionalgeografi. Det kan vel ikke undre, at metoden har skabt nogle regioner, der ikke helt falder sammen med den traditionelle amerikanske regionsopfattelse, hvilket

i øvrigt kan være meget sundt. New England er således kommet ud af maskinen som en "extended" region, der også omfatter staten New York, men ikke Megalopolis. Men i øvrigt kan man ikke være meget uenig med Helmut Blume og må kun være taknemlig for at se en anden regionalisering end den vante. Hver af de 18 regioner er igen delt i underregioner med selvstændig behandling, og gennemgangen af disse giver en rigdom af oplysninger om både historiske og aktuelle forhold foruden visse strukturelle udviklingstendenser. Svagest står vel behandlingen af de sociale forhold, selv om adskillige variable medtager sådanne forhold.

Viggo Hansen

Arthur Morris: South America. Hodder & Stoughton, Sevenoaks, Kent 1979. 271 s., 19x25 cm, indb. £ 10.50, paperback £ 5.45.

Bogen består af en systematisk del på 66 sider og et regionalt afsnit på 190 s., hvor forfatteren røber et personligt kendskab til de enkelte landes og landsdeles historiske og økonomiske baggrund og den særlige problematik, der kendetegner disse. Det slås bl.a. fast, at trods etableringen af LAFTA (Latin America Free Trade Association) er det ikke lykkedes i større grad at forøge samhandelen mellem de enkelte lande, hvorimod der er sket en stigende integrering mellem de centrale og perifere dele inden for nationalstaten. Det er tydeligt, men noget beklageligt, at Arthur Morris er gået uden om at diskutere de politiske og sociale problemer og deres indflydelse på den økonomiske udvikling. Et klart og fortræffeligt figurmateriale trækker fundamentale forhold frem på en overskuelig måde.

Viggo Hansen

John P. Dickinson: Brazil. Studies in Industrial Geography.

Dawson & Sons Ltd., Folkestone, Kent 1978, 245 s., 14x22 cm, £ 8.00.

Bogen indledes med en diskussion af baggrunden for den aktuelle industrielle produktion, hvori indgår en vurdering af landets ressourcebasis. Derefter følger et afsnit om industriens forskellige sektorer, og der sluttet af med en gennemgang af den industrielle, regionale fordeling. Forfatteren konkluderer bl.a. derhen, at den kraftige industriekspansion, som Brasilien har oplevet siden 1940, kun i ringere grad skyldes statens egne investeringer, og da fortrinsvis i planlægningsfasen og i udviklingsstrategien, hvor først de seneste årtier har set en spredning af kapitalen til de mere perifere dele af det enorme land. Det ser derimod ud til, at 1/3 eller mere af investeringerne skyldes udenlandsk kapital, dels i forbrugs-vareproduktionen, men for de multinationale selskabers vedkommende især inden for vækstindustrierne, der tilmed arbejder på et højt teknologisk niveau, hvorved effekten for den indenlandske arbejderrekruttering har været ringe. Brasilien lider således under, at 1/3 af arbejdsstyrken er underbeskæftiget, og at den registrerede arbejdsløshed nærmer sig 10%. Forfatteren kan bekræfte, at etableringen af LAFTA, det latinamerikanske firhandelsområde, ikke har haft større held til at øge samhandelen mellem deltagerlandene. Den industrielle eksport har i højere grad været rettet mod de rige lande som U.S.A., Vesteuropa og Japan, og virkningerne for forbrugs-væksten på det hjemlige marked har ikke været særlig følsom.

Viggo Hansen

Atlas zur Raumentwicklung. 5: Wohnung.

Hrsg. von Karl Ganzer, Bonn 1976. 2x60 cm. Bundesforschungsanstalt